

בבית המשפט המחוזי בירושלים
בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים

עת"מ 956/04

- בעניין: _____
1. _____ הלסה, ת.ז. _____, מגיבל מוכאבר, ירושלים
 2. _____ הלסה, ת.ז. _____, מגיבל מוכאבר, ירושלים
 3. _____, ת.ז. _____ (קטין בן שלוש)
על ידי אפוטרופסיו הטבעיים, העותרים 1 ו-2.
 4. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר - ע. ר.
מרחוב אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200

כולם ע"י ב"כ עוה"ד עדי לנדאו (מ.ר. 29189) ו/או יוסי וולפסון (מ.ר. 26174)
ו/או עו"ד מנאל חזן (מ.ר. 28878) ו/או עו"ד לינה אבו-מוך זועבי (מ.ר. 33775)
ו/או שירין בטשון (מ.ר. 32737) ו/או חוה מטרס-עירון (מ.ר. 35174)

שמענס לצורך המצאת כתבי בי-דין הוא
רחוב אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02 – 6283555 – 02; פקס: 02 – 6276317 – 02

העותרים

- נ ג ד -

מנהל לשכת מנהל האוכלוסין במזרח ירושלים
רח' דרך שכם 17, ירושלים

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים
רח' עוזי חסון 4, ירושלים, 94152
טל': 02 – 6208177 – 02; פקס': 02 – 6222385 – 02

המשיבים

עתירה לצו על-תנאי

מוגשת בזאת עתירה לצו על-תנאי, המופנה אל המשיב 1 והמורה לו ליתן טעם:

- א. מדוע לא יעמוד בהתחייבותו, שהועלתה בפס"ד שניתן בעת"מ 814/03, ויכריע בבקשת העותרים לאיחוד משפחות ובהתאם לכך, מדוע לא יאשר את בקשת העותרים לאיחוד משפחות.
- ב. מדוע לא יכלול את התקופה שמאז תום תוקף היתר השהייה בישראל, שהחזיק העותר, בתוך התקופה של חמש ורבע השנים בהן נבדקת הזכאות לאיחוד משפחות.

ואלה נימוקי העתירה:

1. זוהי העתירה השנייה אותה נאלצים העותרים להגיש על מנת להביא את המשיב להכריע בבקשת העותרים 1 ו-2 לאיחוד משפחות. במסגרת העתירה הראשונה, עת"מ 814/03 (להלן – **העתירה הראשונה**) נתן בית משפט נכבד זה תוקף של פסק דין להסכמת הצדדים כי העתירה תמחק בהתחשב בהסכמת המשיב לטפל בבקשה בתוך מסגרת של זמן סביר, וכן כי לאחר אישור הבקשה ישקול המשיב את בקשת העותרים לקצר את תקופת ההליך המדורג. מאז מחיקת העתירה בעקבות פסה"ד הנ"ל, יחלפו בקרוב **תשעה חודשים**, אולם פניות העותרת 4 למשיב ולפרקליטות

- העלו חרס. בירור עדכני שערכה העותרת 4 מול לשכת המשיב העלה כי הבקשה לא טופלה.
2. הימנעות המשיב מלבצע את תפקידו כחוק וכן מלעמוד בהתחייבותו מול בית משפט נכבד זה, פוגעת בזכותם האזרחית של העותרים לקבל שירות ממשרד הפנים. ההזנחה מצד המשיב בטיפול בבקשת העותרים פוגעת בזכויות הבסיסיות ביותר של העותרים 1-3 לחיי משפחה ולחיים בכבוד.
3. אי עמידת המשיב בהסכמות להן התחייב בפני בית המשפט, להן ניתן תוקף של פסק דין, אף פוגע ביתר שאת באמון במערכת הציבורית ומאיים על היכולת להגיע להסכמות עתידיות עם המדינה.

העותרים

4. העותרת 1 (להלן – **העותרת**) היא תושבת קבע של מדינת ישראל, המתגוררת בירושלים מיום היוולדה. היא אשתו של העותר 2 ואמו של העותר 3. בימים אלו מצויה העותרת בחודש השישי להריונה.
5. העותר 2 (להלן – **העותר**) הוא בן זוגה של העותרת מאז סוף שנת 1997, ומתגורר עמה בירושלים מאז. העותר הוא אביו של העותר 3, ומפרנסם היחיד של העותרת 2 והעותר 3.
6. העותר 3 (להלן – **הפעוט** ___ או **בן העותרים**) הוא תושב קבע של מדינת ישראל. הוא בנם הקטין של העותרים 1 ו-2 (להלן – **העותרים**).
7. העותרת 4, עמותה רשומה שמשרדיה במזרח ירושלים, שמה לה למטרה לסייע לאנשים שנפלו קורבן להתעמרות או קיפוח על ידי רשויות המדינה, ובכלל זה להגן על זכויותיהם בפני ערכאות, בין בשמה כעותרת ציבורית ובין כמייצגת אנשים שזכויותיהם נפגעו.

העובדות

8. העובדות הצריכות לענייננו פורטו בסעיפים 11-34 לעתירה עת"מ 814/03, על נספחיה, הנתמכת בתצהירים. בית המשפט הנכבד מתבקש לראות בהן חלק בלתי נפרד מעתירה זו. לנוחות בית המשפט מובאים כאן עיקרי העובדות. העותרים לא יחזרו כאן פעם נוספת על כל פרטי השתלשלות העניינים הבירוקרטית בין העותרים לבין המשיב, על אף חשיבותה, כפי שפורטה בעתירה.
- העתק העתירה על נספחיה מצ"ב להודעת ערעור זו ומסומן **ע/1**.
9. העותרים נישאו בתאריך 3.7.1997 וקבעו ביתם בירושלים המזרחית. לעותרים הוקצתה יחידת דיור משלהם בקומת הקרקע שבבית הורי העותרת, בשכונת ג'בל מוכבר, בה התגוררו עד חודש ספטמבר 2003, עת עברו לדירה שכורה, אף היא בשכונת ג'בל מוכבר.
10. מיד לאחר הנישואין, בתאריך 21.8.1997, הגישה העותרת בקשה לאיחוד משפחות עבור בן זוגה בלשכת המשיב, בצירוף מסמכים המעידים על נישואיה לעותר ועל מרכז חיים בירושלים. לבקשה

11. העותרת היא עקרת בית. העותר עבד בשנה האחרונה בארגון זכויות אדם בירושלים. כיום, קשיי התנועה בעיר אינם מאפשרים לעותר להגיע למקום עבודה.
12. בתאריך 2.5.2001 נולד בבית החולים שערי צדק בירושלים בן העותרים, _____. ____ הינו תושב מדינת ישראל, הרשום כחוק, במרשם האוכלוסין בתעודת הזהות של אמו.
13. העותרת ובנה מוכרים ע"י המוסד לביטוח לאומי ומבוטחים בקופת חולים כללית בעיר. העותרת מקבלת קצבאות ילדים והבטחת הכנסה מהמוסד לביטוח לאומי.

המגעים עם המשיב

14. בתאריך 24.4.2001 אישר המשיב את בקשת העותרים לאיחוד משפחות והעותרים החלו בהליך "ההסדר המדורג", לבדיקת זכאות לתושבות קבע במסגרת אחמ"ש. בהתאם לכך קיבל העותר בחודש אפריל 2001 היתר שהייה מהמינהל האזרחי, שתוקפו לשנה. (ר' נספח ע/2 לעתירה הראשונה).
15. עקב קשיים בירוקרטיים וכן החלטת המוסד לביטוח לאומי לשלול את תושבות העותרת והעותר 3 בישראל, לא הצליחו העותרים להגיש בזמן את הבקשה להאריך את היתר השהייה של העותר בישראל, במסגרת הבקשה לאיחוד משפחות.
16. לאחר שתי תביעות שהוגשו לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים, הוכרו העותרים כתושבים על ידי המוסד לביטוח לאומי. בפסק הדין המוסכם בבית הדין לעבודה הוחלט, כי יש לראות בעותרת תושבת ירושלים מיום היוולדה. לעול שנעשה לעותרת כתוצאה משלילת תושבותה, סתמית, ניתן ביטוי, בין השאר, בהחלטת בית הדין האזורי לחייב את המוסד לביטוח לאומי בהוצאות משפט בגובה 4,500 ₪. (על כך, ר' פירוט בעתירה הראשונה).
17. אולם, עוד טרם עלה בידי העותרים לעדכן את משרד הפנים בתוצאות התביעה בבית הדין לעבודה (זאת עקב הצורך בהבהרה שניתנה רק מאוחר יותר – ר' סעי' 31-30 לעתירה הראשונה), הודע להם כי מאחר ולא השיבו לפניית המשיב, בקשתם מבוטלת וכי על העותר לעזוב את הארץ לאלתר. (מכתב המשיב צורף לעתירה הראשונה כנספח ע/7).
18. מיד לאחר הודעת המשיב בדבר הסירוב לבקשה, פנתה הח"מ מטעם העותרת 4 טלפונית ובכתב למשיב, וסיפקה הסברים מקיפים אודות השתלשלות העניינים בעניינם של העותרים, לאורם ביקשה מהמשיב לחזור בו מהסירוב לבקשה (ר' נספח ע/8 לעתירה הראשונה).
19. משלא התקבלה תשובת המשיב נאלצו העותרים ביום 22.5.2003 לפנות לבית משפט נכבד זה.
20. לפירוט השתלשלות העניינים מול המשיב והמוסד לביטוח לאומי ראו סעיפים 16-34 לעתירה הראשונה, על נספחיהם.

החלטת בית המשפט בעתירה הראשונה

21. בתאריך 23.11.2004 התקיים דיון בעתירה הראשונה. בדיון הסכימו הצדדים, בהתאם להצעת בית המשפט, כי העתירה תמחק בכפוף לשלושה תנאים:

א. התחייבות המשיב ליתן החלטתו בבקשה לאיחוד משפחות בתוך זמן סביר.

ב. הותרת צו הביניים המונע גירוש העותר על כנו.

ג. התחייבות המשיב, לאחר אישור הבקשה, לשקול הכללת התקופה שחלפה מאז פוג תוקף היתר השהייה בישראל, שהחזיק העותר, ועד לאישור הבקשה, במניין חמש ורבע שנות ההסדר המדורג.

22. בהינתן ההסכמות הנ"ל נמחקה העתירה.

פרוטוקול הדיון בעת"מ 814/03 ופסק הדין מצ"ב לעתירה וסומן ע/2.

מיצוי הליכים

23. בתאריך 20.4.2004, בחלוף חמישה חודשים מאז ניתן פסק הדין, לפיו המשיב מתחייב להכריע בבקשה בתוך זמן סביר, פנתה טלפונית גב' נועה דיאטלוביזקי מטעם העותרת 4 לגב' פורת, רכזת תיעוד בלשכת המשיב, על מנת לברר היכן עומד הטיפול בבקשה. לדברי גב' פורת, על הפרקליטות היה להעביר לעותרת 4 מכתב ובו דרישה להוכחות המעידות על היות מרכז חיי העותרים בירושלים. גב' דיאטלוביזקי עדכנה את גב' פורת כי מכתב כאמור מעולם לא הגיע וכי מכתב אליו צורפו הוכחות מקיפות כמבוקש, הוגש למשרד הפנים באפריל 2004, זמן קצר לאחר הגשת העתירה. גב' פורת השיבה כי היא תבדוק את הנושא ותעביר לעותרת 4 את מכתב הבקשה להוכחות למחרת.

24. גב' פורת, מטעם המשיב, לא עשתה כן וכל מכתב מטעמו לא הגיע.

25. אף על פי כן ולמרות שההוכחות המבוקשות הוגשו למשיב במלואן, טרם הוגשה העתירה הראשונה, הרי לשם זירוז הטיפול בעתירה שלחה העותרת 4 למשיב ביום 6.5.2004 מכתב, אליו צורפו מסמכים מקיפים, הסברים ותצהירים להוכחות מרכז חיי העותרים בישראל.

מכתב העותרת 4 מצ"ב לעתירה ומסומן ע/3.

26. תשובת המשיב לא התקבלה. הנה כי כן, בתקווה לייתר עתירה נוספת, פנתה העותרת 4 ביום 17.6.2004 בהליך "קדם עת"מ" למנהל פרקליטות מחוז ירושלים, בבקשה להתערבותו לשם ייתורה של התדיינות משפטית נוספת. במכתבה תיארה הח"מ מטעם העותרת 4 את השתלשלות העניינים במקרה של העותרים וצירפה אליו את הפרוטוקול ופסק הדין בעתירה הראשונה. הפניה בהליך האמור הועברה גם לגורמים נוספים, ביניהם ב"כ המשיב בהליך הקודם, מנהלת המחלקה לעניינים מינהליים בפרקליטות, המשיב, מר אבי לקח, גב' וייס, מנהלת ענף אחמ"ש בלשכת המשיב וגב' פורת, האחראית על הטיפול בעתירות בלשכה.

מכתב "קדם עת"ס" מטעם העותרת 4 מצ"ב לעתירה ומסומן ע/4.

27. בתאריך 28.6.2004 התקבל מכתבו של עו"ד רגב מפרקליטות מחוז ירושלים, בא כוחו של המשיב בהליך הקודם, בו נמסר כי פניית העותרת 4 הועברה לטיפול משרד הפנים ולהעברת תשובתם.

מכתבו של ב"כ המשיב מצ"ב לעתירה ומסומן ע/5.

28. משחלף חודש נוסף מבלי שנתקבלה תשובת המשיב, ונוכח תשעת החודשים שחלפו מאז נמחקה העתירה בכפוף להתחייבות המשיב, פנתה הח"מ ביום 1.8.2004 טלפונית לגבי פורת מלשכת המשיב, על מנת לברר היכן עומד הטיפול בבקשה. גבי פורת בדקה במחשב ומסרה לח"מ כי "התיק לא טופל". הא ותו לא.

29. אשר על כן, מוגשת העתירה הנוכחית.

הטיעון המשפטי

30. העותרים יטענו כי הימנעות המשיב מלטפל בבקשת העותרים במשך תשעה חודשים, חרף התחייבותם בפסק דין להכריע בבקשה, מבטאת זלזול בשלטון החוק ובכבוד האדם של העותרים. התנהגות המשיב מערערת את יסודות האמון על בסיסן ניתן להגיע להסכמות שיפוטיות, ועולה כדי ביזיון. בינתיים, סובלים בני משפחת העותרים קשות מהשלכות הזנחת המשיב את בקשתם.

הזכות לחיי משפחה

31. התנהגות המשיב כמפורט לעיל פוגעת בזכותם של העותרים לחיות בצוותא ולקיים תא משפחתי כפי שבחרו. זכותו של כל אדם להינשא ולהקים תא משפחתי הינה זכות יסוד בשיטתנו המשפטית, שאין לפגוע בה, ואשר נגזרת מזכותו של כל אדם לכבוד.

32. המשפט הישראלי מכיר בערך של חיי משפחה תקינים כערך מרכזי ויסודי הראוי להגנת החברה:

[...] **שמירה על שלמות המשפחה מהווה חלק מתקנת הציבור בישראל.**

התא המשפחתי הינו 'התא הראשוני... של החברה האנושית' [...].

השופט חשין בע"א 238/53 כהן ואח' נ' י"מ.

לעניין זה ראו עוד:

בע"א 238/53 כהן ובוליק נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד ח 4, 35; בג"ץ 488/77 פלוני ואח' נ' היועמ"ש לממשלה, פ"ד לב(3) 421, 434; ע"א 451/88 פלוני נ' מ"י, פ"ד מ"ט(1) 330, 337; דני"א 2401/95 נחמני נ' נחמני ואח', פ"ד נ(4) 661, 683; בג"ץ 979/99 פבאלויה קרלו נ' שר הפנים, תקדין עליון 99(3) 108.

33. הזכות לחיי משפחה נתפסת כזכות חוקתית טבעית :

זכותם של הורים להחזיק בילדיהם ולגדלם, על כל הכרוך בכך, היא זכות חוקתית טבעית וראשונית, בבחינת ביטוי לקשר הטבעי שבין הורים לילדיהם [...]. זכות זו באה לידי ביטוי בפרטיות ובאוטונומיה של המשפחה: ההורים אוטונומיים בקבלת החלטות בכל הנוגע לילדיהם – חינוך, דרך חיים, מקום מגורים וכדומה, והתערבות החברה והמדינה בהחלטות אלה היא בבחינת חריג שיש ליתן טעם להצדיקו [...]. גישה זו שורשיה בהכרה כי המשפחה היא 'התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה הווה ויהיה היסוד המשמש והמבטיח את קיומה של החברה האנושית' (השופט אלון (כתוארו אז) בע"א 488/77 פלוני ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד לב(3) 421, 434).

כב' הנשיא שמגר בע"א 2266/93 פלוני, קטיין ואח' נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221, 235-236.

34. בפסק הדין בעניין "סטמקה" דן כבוד השופט חשין בחשיבות התא המשפחתי העולה כדי זכות-יסוד, כמו גם במחויבות ישראל לזכות זו, בין השאר, מתוקף חתימתה על אמנות בינלאומיות המכירות בחשיבות הזכות לחיי משפחה :

עניינינו-שלנו, נזכור, נסוב על זכות-יסוד שקנה היחיד - כל יחיד - לנישואין ולהקמת משפחה. למותר כי נזכיר שזכות זו הוכרה באמנות בינלאומיות המקובלות על הכל...

בג"ץ 3648/97 ביג'לבהן פטל ואח' נ' שר הפנים, פ"ד נג(2), 728, עמ' 785-784.

35. המשפט הבינלאומי קובע כי לכל אדם חירות להינשא ולהקים משפחה. כך למשל, קובע סעיף 10(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, כ"א 1037, אושררה ע"י ישראל ביום 3.10.91, כי :

יש להעניק הגנה וסיוע רחבים ככל האפשר למשפחה, שהיא יחידת היסוד הטבעית של החברה, במיוחד לשם כינונה, וכן כל זמן שהיא נושאת באחריות לטיפול בילדים תלויים וחינוכם...

ראו עוד: ההכרזה האוניברסלית בדבר זכויות האדם, שנתקבלה בעצרת האו"ם ב-10.12.48, ס' 8 (1); סעיף 17(1) וסעיף 16(3) לאמנה הבינ"ל בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, כ"א 1040, נכנסה לתוקף לגבי ישראל ביום 3.1.1992.

36. פגיעה בשלמות התא המשפחתי של האדם היא פגיעה בכבודו של האדם. העותרים יטענו, כי זכותם לחיי משפחה תקינים מעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, בהוראות המגינות על החירות, הכבוד והפרטיות.

37. הימנעות המשיב מהכרעה בבקשת העותרים פוגעת ביתר שאת בטובת בנם הקטין של העותרים, התינוק _____. הסירוב לאפשר לאביו של _____ בן השלוש, תושב מדינת ישראל, לחיות עמו כחוק בביתם בישראל, גורם למתח, חוסר יציבות וחוסר ודאות בחיי המשפחה, מרכיבים חשובים כל כך להתפתחותם התקינה של ילדים בכלל ובפרט בגילו הרך של _____ הפעוט. בכך מפר המשיב את עקרון טובת הילד, שהוגדר בפסיקת בית המשפט העליון כאחד מעקרונות היסוד.

על כך ראו למשל דברי השופט שמגר בע"א 2266/93 פלוני נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221, אשר פסק כי על המדינה להתערב לשם הגנה על הילד מפני פגיעה בזכויותיו.

38. הזכות של ילדים קטינים לחיות לצד הוריהם הוכרה כזכות אלמנטרית וחוקתית ע"י בית המשפט העליון. ראו: דברי השופט גולדברג בבג"ץ 1689/94 הררי ואחי' נ' שר הפנים, פ"ד נא (1) 15, בעמ' 20, מול האות ב.

39. דברים אלה מתחזקים לאור החלטת המדינה מיום 4.8.1991 לאשרר את האמנה בדבר זכויות הילד, כתב אמנה 1038. האמנה בדבר זכויות הילד קובעת שורה של הוראות המחייבות הגנה על התא המשפחתי של הילד.

כך נאמר במבוא לאמנה:

[המדינות החברות באמנה זו] משוכנעות כי המשפחה, כקבוצת יסוד לחברה וכסביבה טבעית להתפתחותם ורווחתם של כל בניה, ובפרט הילדים, מן ההכרח כי יובטחו לה הבטחה וסיוע, ככל הנדרש, באופן שתוכל לשאת במלוא אחריותה בתוך הקהילה [...].
[...] הילד לשם פיתוח אישיותו המלא וההרמוני, מן הראוי כי יגדל בסביבה משפחתית באוירה של אושר, הבנה ואהבה [...].

סעיף 3(1) לאמנה קובע:

בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין אם ננקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבוריים או פרטיים ובין בידי בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה...

סעיף 9(1) קובע:

המדינות החברות יבטיחו כי ילד לא יופרד מהוריו בניגוד לרצונם, אלא רק כאשר קובעות רשויות מוסמכות, הכפופות לביקורת משפטית, בהתאם לדינים ולנהלים הנוגעים לעניין, כי פירוד כאמור נדרש לטובת הילד.

40. הוראות האמנה בדבר זכויות הילד זוכות להכרה הולכת וגוברת כמקור משלים לזכויות הילד

וכמדריך לפרשנות "טובת הילד" כשיקול על במשפטנו: ראו ע"א 3077/90 פלונית ואח' נ' פלוני, פ"ד מט(2) 578, 593 (כב' השופט חשין); ע"א 2266/93 פלוני, קטין ואח' נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221, בעמ' 232-233, 249, 251-252 (כב' הנשיא דאז שמגר); דנ"א 7015/94 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית, פ"ד נ(1) 48, 66 (כב' השופט דורנר).

41. בנם של העותרים נפגע פגיעה קשה מהימנעות המשיב מלהסדיר את שהיית אביו בישראל. המתח הנפשי והכלכלי בבית עקב היעדר אישור שהייה בישראל, הפגיעה הכלכלית במשפחה, וכעת הפרידה הכפויה מהאב - בכל אלה מצוי איום יומיומי היוצר חרדות עמוקות בנפשו. בכך יש כדי לגרום לנזק בלתי הפיך להתפתחותו התקינה.

42. בהפרת התחייבותו להכריע בבקשת העותרים לאיחוד משפחתם, מפר המשיב את הוראות האמנה לזכויות הילד, ומתעלם מהשיקול של טובת בן העותרים, תושב מדינת ישראל, שצריך להנחותו כשיקול ראשון במעלה.

חובת הרשות לפעול במהירות הראויה

43. על המשיב מוטלת החובה לטפל בעניינם של העותרים בהגינות, בסבירות ובמהירות ראויה. סעיף 9(ב) לחוק תיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958, פוטר אמנם את המשיב מהוראות אותו חוק, אולם אין בכך כדי לפטור את המשיב מהחובות החלות על כל רשות ציבורית – לנהוג בפונה אליה בהגינות ובסבירות.

כך פסק כבוד השופט ד' לויין בבג"ץ 6300/93 המכון להכשרת טוענות בית הדין נ' השר לענייני דתות ואח', פ"ד מח(4) 441, 451:

על רשות מוסמכת לפעול בסבירות. סבירות משמעה גם עמידה בלוח זמנים סביר.

לעניין זה ראו עוד:

בג"ץ 758/88 קנדל ואח' נ' שר הפנים, פ"ד מו(4) 505; בג"ץ 4174/93 ויאלב נ' שר הפנים (לא פורסם), בסעיף 4 לפסה"ד; בג"ץ 1689/94 הררי ואח' נ' שר הפנים, פ"ד נא(1) 15.

44. חובתו של המשיב לפעול בעניינם של העותרים בזריזות ראויה, מעוגנת גם בסעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, הקובע לאמור:

הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו – משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה ולחזור לעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות.

45. החובה לפעול בתוך זמן סביר, ושלא לנקוט הזנחה וסחבת בבקשות התלויות ועומדות בפני הרשות, היא מיסודותיו של מינהל תקין.

ראו לעניין זה ע"א 4809/91 הוועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים נ' קהתי ואח', פ"ד מח(2) 190, 219.

46. בית המשפט העליון עמד על הדברים הללו בפסק דינו בבג"ץ 3680/95 טבריה נ' משרד הפנים, תק-על 196(1), 673. באותו עניין אישר בית המשפט כסבירה את מדיניותו של המשיב לבחון במקרים מסויימים את כנות הנישואין בטרם ירשום במרשם האוכלוסין את מי שהציג תעודת נישואין בתור "נשוי". עצם הבדיקה נמצאה סבירה, אך בית המשפט הוסיף על כך, כי:

יש לקוות כי היא (הבדיקה, ע.ל.) נעשית ביעילות ובמהירות הראויה, ויש להניח כי גם במקרה שלפנינו הבדיקה לא תארך זמן רב.

דברי כבוד הנשיא ברק בעמ' 673.

47. במקרה דנן עוגנה חובת המשיב להכריע בבקשה בתוך זמן סביר בפסק דין רשמי. אולם, תשעה חודשים לאחר מתן פסק הדין, תשובת המשיב אינה מגיעה. הבקשה אינה מטופלת. התנהלות זו של המשיב לא רק שאינה מהירה או יעילה, כי אם חורגת באופן קיצוני מהמצופה מהתנהגות של רשות מינהלית סבירה, האמונה על היבטים משמעותיים של חיי הנזקקים לשירותיה.

חוסר סבירות וחוסר הוגנות

48. העותרים יטענו הימנעות המשיב מלטפל ולהכריע בבקשה כתשעה חודשים לאחר מתן תוקף של פסק דין להתחייבותו לעשות כן, חורגת באופן קיצוני מאמות מידה של סבירות, על פיהן על רשות מינהלית לפעול.

49. כתוצאה מהתנהגותו זו של המשיב, על אף שאושרה בקשת העותר לחיות יחד עם משפחתו בישראל, ועל אף שבני המשפחה לא חדלו מאז יום נישואיהם להתגורר בירושלים, ממאן המשיב לאפשר לעותרים לחיות יחד בכבוד.

50. נכון לעכשיו, העותרים הגישו למשיב חומר ראיות רב אשר מוכיח מעבר לכל ספק כי מרכז חייהם הינו בירושלים; אולם על אף התחייבות המשיב להכריע בבקשה, כל תשובה מטעמו - אין.

51. על חובת המדינה לפעול בסבירות והגינות ראו דברי השופט (כתוארו אז) ברק בבג"ץ 840/79, מרכז הקבלנים נגד ממשלת ישראל והבונים בישראל, פ"ד ל"ד(3), 729 ובמיוחד בעמ' 745-746:

המדינה באמצעות הפועלים בשמה היא נאמן של הציבור, ובידיה הופקד האינטרס הציבורי והנכסים הציבוריים לשם שימוש בהם לטובת הכלל... מעמד מיוחד זה הוא המטיל על המדינה את החובה לפעול בסבירות, ביושר, בטוהר לב ובתום לב. אסור למדינה להפלות, לפעול מתוך שרירות או חוסר תום לב, להימצא במצב של ניגוד עניינים. קיצורו של דבר עליה לפעול בהגינות.

סיכום

52. על המשיב להפעיל את סמכויותיו בהתאם למשפט המינהלי, הכולל בחובו הגבלות חוקתיות על הפעלתה של סמכות הפוגעת בזכויות יסוד.

53. האטימות שמפגין המשיב כלפי העותרים, מובילה לפגיעה בזכותם של העותרת, בן זוגה ובנם הקטין לחיי משפחה בצוותא. התנהגות המשיב פוגעת בזכויותיהם של העותרים לחיי משפחה, ליציבות וליחס הוגן ושוויוני. אשר על כן, הפגיעה בתא המשפחתי של העותרים מנוגדת למשפט הפנימי הישראלי, למשפט הבינלאומי ופוגעת בכבוד האדם של העותרים.

54. התנערות המשיב מהתחייבותו בפני בית משפט נכבד זה, שאף עוגנה בפסק דין, מהווה זלזול בשלטון החוק ועולה כדי ביזיון.

הסעד המבוקש

55. העותרים מבקשים מבית המשפט הנכבד להורות למשיב לעמוד בהתחייבותו לאלתר ולאשר את בקשת העותרים לאיחוד משפחות. בסעד השני בעתירה הראשונה התבקש המשיב לכלול את התקופה שחלפה מאז אושרה בקשת העותרים לאיחוד משפחות ועד היום, במניין חמש ורבע שנות ההסדר המדורג. העותרים חוזרים על בקשתם זו נוכח הנסיבות שהובילו לסירוב לבקשה, וכעת לעיכוב בהחלטה בה, בניגוד לפסק הדין בעת"מ 814/03. הסעד מתבקש לאור העובדה שהשיבוש בטיפול בבקשה לא נבע ממחדלי העותרים, כי אם הינו תוצאה ישירה של מחדלי רשויות המדינה (ר' פירוט בעתירה הראשונה). העותרים הסכימו אמנם במסגרת ההליך הקודם להגיש למשיב בקשה בנדון לאחר אישור הבקשה, אולם הסכמתם הסתמכה על התחייבות המשיב לאשר את הבקשה בתוך זמן סביר.

56. הנימוקים המפורטים לבקשת העותרים, שלא לפגוע בהם על לא עוול בכפם, ובהתאם לכך להתייחס לתקופה מאז פוג היתרו הקודם של העותר ועד לקבלת היתר חדש כחלק מהליך איחוד המשפחות, הובאו בפני המשיב בהרחבה במסגרת העתירה הראשונה, אשר הוגשה לפני שנה ושלושה חודשים. הנה כי כן, בפני המשיב עמד זמן ממושך לשקול בקשה זו, המתבקשת מהרשות בנסיבות הקיימות, אף מבלי שתועלה פנייה לכך מצד העותרים. כעולה מהאמור לעיל, ועל מנת לייתר פנייה שלישית לערכאות המשפט על כל הכרוך בכך, מבקשים העותרים כי בית המשפט הנכבד יורה למשיבים לחדול מהסחבת המיותרת ולהכריע כעת גם בבקשה זו.

אשר על כן, בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא צו על תנאי כמבוקש בראשית עתירה זו, ולאחר קבלת תשובת המשיב לצו על תנאי, יש להפכו למוחלט ולחייב את המשיב בתשלום הוצאות העותרים ובשכר טרחת עו"ד.